
SELSKABET FOR SAMTIDSHISTORISK FORSKNING

Sekretariat: Institut for Historie, Sekretariatet, Københavns Universitet, Njalsgade 102, 2300 København S
Formand: Lektor Carsten Due-Nielsen, tlf. 35328288, e-mail: cduc@hum.ku.dk
Næstformand: Professor Poul Villaume, tlf. 35328298, e-mail: villaume@hum.ku.dk

20. marts 2002

Kulturministeren
Kulturministeriet
Nybrogade 2
Postboks 2140
1015 København K

Høringssvar vedr. Forslag til ny Arkivlov

Bestyrelsen for Selskabet for Samtidshistorisk Forskning (SSHF) skal i anledning af det af Kulturministeriet fremsendte "Forslag til Arkivlov" med tilhørende "Bemærkninger til lovforslaget", begge dateret 1. marts 2002, udtale følgende:

1. Vi hilser det velkomment, at Forslaget til Arkivlov indebærer en større grad af ligestilling mellem de statslige og de kommunale arkivalier mht. afleveringspligt og tilgængelighed.
2. Vi ser det endvidere som et særdeles velkomment skridt i den rigtige retning, at forslaget indeholder en nedsættelse af den generelle tilgængelighedsfrist for offentlige arkivalier fra 30 år til 20 år. I forbindelse med nedsættelsen til 20 år er det dog uheldigt, at lovforslaget ikke samtidig pålægger de statslige myndigheder m.v. at aflevere, eller i det mindste at tilstræbe at aflevere, deres arkivalier til Statens Arkiver, inden de er 20 år gamle. I stedet fastsætter lovforslagets § 13, at de statslige myndigheder (som hidtil) så vidt muligt skal aflevere deres arkivalier, inden de er 30 år gamle. Muligheden for et afleveringsefterslæb på op til 10 år vil i praksis kunne mindske værdien af den foreslåede nedsættelse af tilgængelighedsfristen. Vi bemærker i denne forbindelse, at også Tilgængelighedsudvalget anbefaler, at afleveringsfristen modsvarer den almindelige tilgængelighedsfrist.
3. Vi anser det også for et fremskridt, at der nu (§ 27) fastsættes en overgrænse på 60 år for fristforlængelser for statslige arkivalier. Imidlertid indeholder § 27, stk. 2-4, så bredt formulerede undtagelsesmuligheder herfra, at bestemmelsens værdi i nogen grad vil kunne udhules.

4. Endelig anser vi det for et fremskridt, at tilgængelighedsfristen for brevveksling i forbindelse med retssager m.v. samt statistisk materiale forslåes nedsat fra 80 år til 50 år, samt at der ved afgørelse af ansøgninger om adgang til ikke umiddelbart tilgængelige arkivalier kan tages særligt hensyn til parts- eller individuelle interesser.

5. Lovforslagets nedsættelse af 80-års tilgængelighedsfristen til 75 år for arkivalier vedrørende enkeltpersoners private og økonomiske forhold vurderer vi som et lille, men slet ikke tilstrækkeligt skridt i den rigtige retning. Vi havde principielt gerne set denne 80-årsfrist ændret fra at omfatte hele arkivenheder til alene at omfatte enkeltoplysninger om enkeltpersoners private forhold, subsidiært en sænkning af fristen til 55 år med muligheder for særlige fristforlængelser, jvf. Arbejdsgruppe-mindretallets anbefalinger i Betænkningen om revision af Arkivloven.

6. Herudover er det desværre vanskeligt at få øje på væsentlige nye elementer i lovforslaget, som peger i retning af dén øgede åbenhed, gennemsækelighed og forbedrede retsstilling for brugerne, som en moderne og tidssvarende arkivlov bør repræsentere, jvf. anbefalingerne fra mindretallet i den af Kulturministeriet nedsatte Arbejdsgruppe om revision af Arkivloven.

Først og fremmest må vi beklage, at Kulturministeriet i bemærkningerne til lovforslaget afviser Arbejdsgruppe-mindretallets argumentation for såvel et uafhængigt ankenævn som et screeningsnævn, og at lovforslagets følgelig ikke indeholder bestemmelser om oprettelse af sådanne instanser, jvf. også den tidligere SSHF-bestyrelses skrivelse af 10. december 2001 til Kulturministeriet med bemærkninger til "Betænkning om Revision af Arkivloven".

7. Vi må yderligere beklage, at end ikke Arbejdsgruppe-mindretallets alternative og mindre vidtgående forslag på dette punkt, nemlig en udvidelse af det nuværende Tilgængelighedsudvalgs beføjelser til også at omfatte mulighed for adgang til alt relevant aktmateriale i forbindelse med afslåede ansøgninger om arkivadgang, er indskrevet i lovforslaget. Det kan i denne forbindelse anføres, at Tilgængelighedsudvalget selv har ønsket en sådan udvidelse af sine beføjelser. Lovforslagets § 39, stk. 4, hvorefter kulturministeren gives beføjelser til at fastsætte nærmere regler om udvalgets virksomhed m.v., bør efter vor opfattelse som minimum erstattes af en udtrykkelig bestemmelse om, at Tilgængelighedsudvalgets beføjelser udvides, således at det får mulighed for adgang til alt relevant aktmateriale i forbindelse med afslåede ansøgninger om arkivadgang.

8. Vi må med beklagelse fastslå, at som lovforslaget står nu, forbedres brugernes retssikkerhed ikke med hensyn til ankemuligheder vedrørende afslag på arkivadgang; klagesager vedrørende arkivadgang og tilgængelighedspraksis vil fortsat kunne behandles uden uvildige instansers indblik.

9. Vi noterer, at lovforslagets bestemmelser (§ 27) om mulighederne for forlængelse af den generelle tilgængelighedsfrist for statslige arkiver er helt identiske med den nugældende arkivlovs bredt formulerede undtagelsesbestemmelser i § 21. Vi finder det beklageligt, at der således på intet punkt er taget hensyn til den række af velbegrundede forslag om præcisering og skærpelse af betingelserne for fristforlængelser, som Arbejdsgruppe-mindretallet har anbefalet i Betænkningen (se denne, s. 141-146).

10. I forlængelse heraf savner vi plausible begrundelser for den brede bemyndigelse, lovforslaget giver kulturministeren (§ 41, stk. 7) til at "fastsætte nærmere regler om benyttelse

af offentlige arkivalier". Bestemmelsen bør i det mindste omformuleres, således at formålet med den præciseres nøje.

11. Endelig savner vi i lovforslaget en præcisering af, at kongehusets arkivalier, for så vidt de knytter sig til dettes deltagelse i statsstyret, bør betragtes som offentlige arkivalier og være tilgængelige efter arkivlovens øvrige regler herom; vi deler således Arbejdsgruppe-mindretallets anbefaling herom i Betænkningen (se denne, s. 35-37).

12. Sammenfattende vurderer vi, at det foreliggende forslag til ny arkivlov indeholder visse klare fremskridt, herunder især nedsættelse af den generelle tilgængelighedsfrist til 20 år for statslige arkivalier. Vi anser det imidlertid for en alvorlig svaghed ved lovforslaget, at det ikke indeholder væsentlige skridt i retning af øget gennemsigtighed og forbedret retssikkerhed for brugerne.

København, 20. marts 2002

For Selskabet for Samtidshistorisk Forsknings bestyrelse

Carsten Due-Nielsen (formand)

Poul Villaume (næstformand)